

Intim terek

Interjú Szombat Évával a Capa Nagydíjról

A Capa-nagydíjas Szombat Éva *Orgazmust kérek, nem rózsát* című sorozatával tabudöntő, de mégis játékos módon igyekszik a nők társadalmi helyzetére tágabban is reagálni a női szexualitást emelve fókuszba. Szombat Éva eredeti terve viszonylag egyszerű volt: lányokat fotóz le a szexjátékaikkal. Utána azonban sokkal több lett ebből, ugyanis a lányok megnyíltak a közös munka során, és mély beszélgetéseket folytattak az alkotóval. Meséltek arról, milyen abúzus érte őket, hogyan dolgozták fel, hogyan találtak rá a szexualitásukra, hogyan barátkoztak meg a saját testükkel. Ez a sorozat tehát nem a pornóról, hanem a test és a szexualitás szépségéről szól.

SA: Bizonyos tekintetben az *Orgazmust kérek, nem rózsát* tekinthető a nyilvános és a magánszféra ütköztetésére tett kísérletnek is, ugye?

Szombat Éva: Az alanyaimat intim közegükben fotóztam a legintimebb eszközeikkel, és közben meséltek a legbelsőbb élményeiről. Miután ez kikerül egy kiállítótérbe vagy az internetre, akkor igen, az ütköztetés. Azt gondolom, hogyha ezekről a dolgokról őszintén és nyíltan beszélünk, az segít a tabuk ledöntésében, a frusztrációk felszabaddításában.

SA: Mire gondolsz, amikor tabukat és frusztrációkat említesz?

SzÉ: Hiába ömlik ránk a szex a különböző médiumokból, mégis azt gondolom, a szexualitást rengeteg tabu övezi, ami frusztrációk kialakulásához vezethet. Például a fogyatékkal élők szexuális életéről nem szoktunk beszélni, ahogy az aszexualitás és a libidó kapcsolatáról, a BDSM-közösségekről sem, vagy arról, hogy mi történik, ha a szülők bántják a gyerekeiket, és az később hatással lehet felnőttkori szexualitásukra. Frusztrációk könnyen kialakulnak például az ismerethiány miatt is.

SA: Az *Orgazmust kérek, nem rózsát* kapcsolódik a *Boldogság*, a *Practitioners*, illetve a *Beyond the Curve* című projektedhez?

SzÉ: Alapvetően mindegyik sorozat azzal foglalkozik, hogy hogyan legyünk jól, hogyan éljük meg a boldogságot, hogyan fogadjuk el magunkat, hogyan lehet nehéz helyzetekből felállni. Mindig más érdekel

ezen belül, számított, hogy én épp milyen szakaszban vagyok az életben, mi az, ami a leginkább foglalkoztat. Most épp a szexualitás és a pszichés jóllét kapcsolata érdekelt.

SA: Alanyaid közül senkit nem kavart fel a váratlanul felcsillanó exhibicionizmus lehetőségé miatti zavar?

SzÉ: Ezt tőlük kellene megkérdezni. A fotózások úgy zajlottak, hogy ők a lehető legkomfortosabban érezzék magukat. Ezért is választottam a saját környezetet, ahol lehetőség volt erre. Mindenki csak annyit mutatott magából, amennyi neki belefért. Például senkit nem kértem, hogy vetközzön le. Volt olyan, aki szerint a fehérmű sokkal szexuálisabb, és meztelenül érezte magát természetesebbnek. Nekem az volt fontos, hogy önazonosnak lássák az elkészült képeket. A fotózások során interjúkat is készítettem, a könyvben nagyon jelentős szerepet kaptak ezek a történetek. Mindig egyeztettem velük a fotózások után, és csak olyan képet és szöveget használtam, amit engedélyeztek.

SA: A szövegek és a képek külön-külön is működnek, vagy egymás tükrében olyan többletjelentéssel gazdagodnak, amely a befogadói pozícióra is kihatással lehet?

SzÉ: Szerintem együtt működnek a legjobban. Együtt, főleg a könyvformátum miatt, kap egy plusz réteget a projekt. A könyvben szereplő nőkben az a közös, hogy valamilyen szinten elindultak a szexuális önismeret útján. Van, aki előrébb tart, van, aki most bontakozik ki, de általánosságban már jó-

ban vannak a szexualitásukkal. Az, hogy valaki eljut idáig, nem egyszerű folyamat, rengeteg trauma, sérülés is lehet a háttérben. Ezeket az interjúk során mesélték el, és a könyv ívét is ennek megfelelően alakítottam ki. Az eleje nehezebb olvasmány elég sok szomorú történettel. Például Judit arról mesélt, milyen volt gyerekként elveszíteni a szüleit, és ez hogyan hatott később a szexuális életére. Vannak benne történetek gyerekkori abúzusról, a nemi identitás kérdéséről, bántalmazó kapcsolatokról, nemi erőszakról is. A könyv közepe felé az önismeret fontossága kerül előtérbe és a felismerés, hogy lehet változtatni örökölt mintáinkon, lehet a dolgokat másképpen is csinálni. A vége felé egyre több a kép, kevesebb a szöveg – az a kevés viszont egyre pozitívabb hangvételű, így elmondhatom, hogy a könyv fejlődéstörténetet ír le.

SA: Miért volt fontos számodra, hogy némi-
leg eltartsd magadtól a feldolgozandó témát azáltal, hogy hirdetést adtál fel, nem pedig a közvetlen környezetet, ismerőseidet kérdezted meg?

SzÉ: A hirdetésre ismerősök és barátok is jelentkeztek, tehát vannak a projektben a közeli környezetemből is szereplők. Ugyanakkor mindenképp szerettem volna szélesíteni a látókört. Nagyon sokféle nő vett részt végül, volt közöttük tanuló, szociális munkás, fodrász, fordító, művész, domina, vállalkozó, alkalmazott, munkanélküli, szabadúszó, feleség, barátnő, egyedülálló, elvált, kismama, anyuka és nagymama is.

Részlet SZOMBAT Éva
*Orgazmust kérek, nem
rózsát* című sorozatából
(Annamária, 2020)
A művész jóvoltából
←

Részlet SZOMBAT
Éva *Orgazmust kérek,
nem rózsát* című
sorozatából
(Rebeka, 2018)
A művész jóvoltából
→

SA: Mindenki bekerült a projektbe, vagy válogattál? Mindenki számára egyértelmű volt, hogy ez egy művészeti „kutatás”?

SzÉ: Sajnos nem tudtam mindenkire sort keríteni, egyszerűen nem tudtuk időben összehozni. Volt olyan, hogy fotóztuk, de végül kilógott a sorozatból, és nem került be. Mindenkinek egyértelművé tettem, hogy miről szól a projekt, mi lehet a végkimenetele.

SA: Az *Orgazmust kérek, nem rózsát* a romantika ironikus kritikájaként is „olvasható”?

SzÉ: Nem így gondolok rá, a romantikával semmi baj nincs. Inkább örökölt mintáink és erkölcsi normáink káros hatásairól van szó. A cím amúgy Jámbor Eszter, az egyik szereplő szájából hangzott el, ő többek közt olyanokat mondott, hogy ha tudta volna fiatalabb korában, hogy kinyithatja a száját, sokkal több jó szexben lett volna része. De nem merte elmondani a vágyait, mert jó kislánynak nevelték, akinek nem illik ilyenekről beszélni. Ez amúgy nagyon jellemző jelenség, többektől is hallottam ezt.

SA: A projektben a szexualitás szorosan összekapcsolódik a bűntudat fogalmával.

SzÉ: Bűntudat helyett a szégyent említeném inkább. A társadalmunkban a szenvedésnek nagyon előkelő helye van. Ha viszont jól érezzük magunkat, lehet bűntudatunk. Miközben a projekten dolgoztam, megtaláltam a nagymamám emlékkönyvét, ami 1943-47 között íródott. Olyan üzenetek vannak benne, melyek jellemzőek lehetnek a korszakra, erkölcsi lenyomatként is értelmezhetőek. Az egyik legmeghatározóbb üzenet a számomra: „Nőnek teremtett az Isten, érték csak akkor lehetsz, ha megtanulsz tűrni, lemondani és szenvedni az életben.” Sokszor viszont az ibolya mint a szerénység motívuma: „Légy, mint az ibolya, szerény, ez a legszebb női erény.” A nagyszülőktől jövő minták még sokáig hatnak, hiába változott már rengeteget a világ, alapvetően a mai napig hallgatjuk, hogy milyennek kell lennie egy nőnek vagy egy férfinak. Ha valaki nem úgy viselkedik, nem akar tovább tűrni, szenvedni vagy szerényen csendben maradni, éppenséggel inkább megmutatná a vibrátorait, a kristálydildóit vagy egyéb kincseit, lehet valahol mélyen bűntudata, hogy máshogy csinálja, mint ami az „elvárt”. Azt hiszem, ezt tanultam a projektből, hogy lehet bűntudatunk emiatt, de minek? Kinek jó ez? Nekünk nem. Mi lenne, ha inkább természetesen kezelnék a szexualitást, a szexuális jóllétet? Ehhez viszont elengedhetetlen az érdemi diskurzus.

SA: Fontos, hogy csak nőkkel foglalkoztál?

SzÉ: Alapvetően most ez érdekelt, a női szexualitás. Az, hogy a nőknek van saját szexualitása, és hogy fontos az önismeret. A férfiak amúgy a történeteken keresztül megjelennek az interjúkban.

SA: Gondolkodtál azon, hogy bár felszabaddító módon kívánsz beszélni a női szexualitásról, egyszer csak szembetalálkozol a traumával?

SzÉ: A legelején játékos sorozatnak indult mindez, és nem gondoltam, hogy komolyabb anyag lesz belőle. De hamar felszínre kerültek mélyebb témák, és onnantól kezdve én is komolyabban vettem a projektet. Ahogy hallgattam a történeteket, úgy tudtam a sajátjaimat is feldolgozni. Mindenkinnél volt olyan szál, még ha vékony is, amivel tudtam azonosulni.

SA: A projekted leírásában azt mondd, hogy az évek során rengeteget változott a szexualitáshoz való viszonyod. Egyre kevésbé volt fontos számodra a tárgy, sokkal jobban érdekelt a tulajdonos és az ő története. Ezt hogyan tudta a vizualitás nyelvére fordítani?

SzÉ: Az elején képpárokat készítettem – egy portrét és egy tárgyfotót. Elég hamar rájöttem, hogy ez így elfárad, monoton lesz. Aztán egy idő után már én sem voltam zavarban a fotózásokon, egyre jobban tudtam kérdezni, egyre hosszabbak és mélyebbek lettek az interjúk. A végén már több olyan alanyom is volt, akinek egyáltalán semmilyen szexjátéka nincs, de a szexualitásról van mondandója. Elég akár egy csillogó kéz, egy ruhadarab vagy csak egy tekintet.

SA: Miután elnyerted a 2021-es Capa Nagydíjat a szakma is felkapta a fejét a projektre, ami kapott hideget, meleget egyaránt. Foglalkozol ezekkel a véleményekkel? Fontosnak tartod, hogy kialakíts egy tabukat feloldó diskurzust?

SzÉ: Ez eleve megosztó téma, és mint minden ilyen díjnál, lehet vitatkozni. Igyekszem kiszűrni a releváns kritikákat. Természetesen fontos, hogy elinduljon egy diskurzus, ezért csináltam ezt az egészet, és szerencsére sok a pozitív visszajelzés. 2017-ben kezdtem el, többen látták folyamatában. Többször előfordult, hogy a sorozat hatására valaki mert magának venni egy régóta vágyott játékot, de ami a legfontosabb, hogy beszélgetni kezdtünk ezekről a dolgokról.